

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีการสื่อสารอย่างไร้ขีดจำกัด การแข่งขันกันพัฒนาด้านเทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งการแข่งขันด้านการค้า มีค่านิยมทางวัตถุสูง เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าที่จะนึกถึงส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ให้เกิดการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูง ก่อให้เกิดปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม สังคมขาดระเบียบวินัยผู้คนในสังคมขาดความรับผิดชอบ จากสภาพปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการขาดจิตสาธารณะ

ในโลกที่ถูกครอบงำด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการหลั่งไหลของข้อมูลมหาศาล คอมพิวเตอร์และหุ่นยนต์ทำงานที่เป็นกิจวัตร และมีการสื่อสารข้ามกลุ่มประชากร (ฮาวเวิร์ด การ์ดเนอร์.2551:3) ผลของการเจริญทางวัตถุที่ขาดการพัฒนาจิตใจเป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุข รวมทั้งปัญหาสุขภาพกายและจิตเยาวชนไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมต่างชาติมากมายซึ่งบางอย่างไม่เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น การแต่งกายและการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดๆ การยกพวกตีกัน ปัญหาเหล่านี้ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นเด็กวัยรุ่น เป็นรอยต่อของชีวิต มีอารมณ์แปรปรวน มีปัญหาการปรับตัวซึ่งเป็นการถดถอยของจิตสาธารณะของสังคมไทย การเห็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นกำลังเริ่มหายไปจากจิตสำนึกประเทศชาติก็ไม่พัฒนาเพราะมีคนเห็นแก่ตัว และการบังคับลงโทษทางสังคมนั้นไม่สามารถหยุดพฤติกรรมเหล่านั้นได้ เป็นเพียงการระงับพฤติกรรมได้ชั่วคราวเท่านั้น

ความสำนึกต่อส่วนรวมเป็นลักษณะหนึ่งของจิตสาธารณะ ซึ่งปัญหาการขาดจิตสาธารณะในสังคมไทยมีอยู่มากมายเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินจำนวนมากต่อส่วนรวมและสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนและสังคม ดังจะเห็นได้จากข่าวและเหตุการณ์ประจำวันที่ได้มีการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ปัญหาการทำลายสาธารณะสมบัติของส่วนรวม การทำร้ายร่างกายผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะของตนเอง การก่อความเดือดร้อนให้บ้านเมืองและสังคมขาดความสงบสุขจากการกระทำของบุคคลบางกลุ่มที่ไม่สนใจความเป็นอยู่หรือความเดือดร้อนของผู้อื่นซึ่งอยู่ในสังคมเดียวกัน

การขาดจิตสาธารณะส่งผลกระทบต่อบุคคล คือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น ต่อครอบครัว คือความสามัคคีน้อยลงเกิดการแก่งแย่งทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ต่อองค์กร เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก ชิงดีชิงเด่น เบียดเบียนสมบัติขององค์กรมาเป็นสมบัติส่วนตัว ต่อชุมชน ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เกิดอาชญากรรมในสังคมสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจ เพราะ

คนในชุมชนมองปัญหาของตนเป็นใหญ่ ต่อประเทศชาติ คือเกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศ บ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้ เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์ปชั่น และระดับโลกเกิดการสะสมอาวุธสงครามกันระหว่างประเทศ เกิดการขัดแย้งระหว่างประเทศ ปัญหาการขาดจิตสาธารณะนับเป็นเรื่องใหญ่ที่สังคมไทยสังคมโลกต้องร่วมมือร่วมใจกันแก้ไข เพื่อให้ทุกคนมีจิตสาธารณะ

การศึกษาของชาติ เป็นตัววัดคุณภาพของคนในสังคมจึงถือว่ามีความสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติได้ซึ่งจากราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายจิตสำนึกทางสังคมหรือจิตสาธารณะ คือ การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์ เป็นกลุ่มเดียวกัน(ยูทธนา วรณปิติกุล. 2542 : 181-183) พร้อมทั้งจะเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (บรรทม มณีโชติ. 2550 : 25) มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่น หรือสังคม (หฤทัย อัจปฐ. 2549 : 103-104) ด้วยความเต็มใจ โดยพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นด้านกรับผิดชอบ ต่อสาธารณะสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ให้หันมามองถึงประโยชน์ของส่วนรวมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้มีความสงบสุข จากมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไข ได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักดูแลของส่วนรวม รวมถึงรู้จักการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติในการจัดการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจากจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กำหนดให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ข้อที่ 8 ต้องมีจิตสาธารณะ

การสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับนักเรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ถ้าหากปลูกฝังส่งเสริมหรือพัฒนานักเรียนให้มีจิตสาธารณะด้วยวิธีการต่างๆ จะทำให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม รู้จักแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้กับผู้อื่นจะทำให้ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาลดลง การพัฒนาจิตสาธารณะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาจิตใจให้เจริญตามทันเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการพัฒนาและปลูกฝังการมีจิตสาธารณะควรเริ่มจากเด็ก เพราะเด็กจะสามารถเรียนรู้และรับรู้อะไรได้ง่ายและจดจำได้นาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้บริหาร ในการส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนเป็นบุคลากรที่ดีที่เหมาะสมของครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อจิตสาธารณะ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากครอบครัว การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสถานศึกษา และการถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสื่อสารมวลชนกับจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

สมมติฐานของการวิจัย

1. เจตคติต่อจิตสาธารณะ การรับรู้ความสามารถของตน การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากครอบครัว การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสถานศึกษา และการถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสื่อสารมวลชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ
2. เจตคติต่อจิตสาธารณะ การรับรู้ความสามารถของตน การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากครอบครัว การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสถานศึกษา และการถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสื่อสารมวลชน สามารถพยากรณ์จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬได้

ขอบเขตงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษาที่ 2557 จำนวน 15,101 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาที่ 2557 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จากตารางของ Taro Yamane ที่มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำนวน 462 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) ประกอบด้วย

- 2.1.1 เจตคติต่อจิตสาธารณะ
- 2.1.2 การรับรู้ความสามารถของตน
- 2.1.3 การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากครอบครัว
- 2.1.4 การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสถานศึกษา
- 2.1.5 การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสื่อสารมวลชน

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ จิตสาธารณะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. จิตสาธารณะ หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคลที่รู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่มีประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม รวมทั้งคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกันกับตนและลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา ร่วมกันกับคนในสังคม

2. เจตคติต่อจิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของนักเรียนเกี่ยวกับจิตสาธารณะอย่างมีทิศทางว่าชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจต่อจิตสาธารณะซึ่งความรู้สึกนี้เกิดขึ้นจากภายในจิตใจของบุคคลเป็นความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อจิตสาธารณะ ด้านการกระทำต่างๆที่มีผลต่อส่วนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของส่วนรวม

3. การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงจิตสาธารณะว่าตนเองสามารถทำได้หรือไม่ และมีความมั่นใจในการแสดงออกด้านจิตสาธารณะในระดับใด

4. การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติของครอบครัวที่มีต่อนักเรียนในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีจิตสาธารณะ โดยปฏิบัติในลักษณะการสนับสนุนให้มีจิตสาธารณะ โดยการที่ผู้ปกครองให้การอบรมเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และให้การช่วยเหลือนักเรียนในการแสดงจิตสาธารณะ และการเป็นแบบอย่างจิตสาธารณะ โดยการที่ผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมที่เป็นจิตสาธารณะทำให้นักเรียนสังเกตเห็น จดจำพฤติกรรม ประเมินค่า ตัดแปลงและเลียนแบบพฤติกรรมมาเป็นจิตสาธารณะที่เหมาะสมของตนเอง

5. การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาที่มีต่อเด็กนักเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนมีจิตสาธารณะ โดยดำเนินการในลักษณะการสนับสนุนให้มีจิตสาธารณะ โดยการที่สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมสร้างเพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่เด็กนักเรียน การที่ครูให้การอบรมเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และให้การช่วยเหลือเด็กนักเรียนในการแสดงจิตสาธารณะ และการเป็นแบบอย่างสาธารณะ โดยการที่ครูแสดงพฤติกรรมที่เป็นจิตสาธารณะทำให้นักเรียนสังเกตเห็น จำจดพฤติกรรม ประเมินค่า ตัดแปลงและเลียนแบบพฤติกรรมมาเป็นจิตสาธารณะที่เหมาะสมกับตนเอง

6. การถ่ายทอดจิตสาธารณะจากสื่อมวลชน หมายถึง การดำเนินการของสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของเด็กนักเรียน โดยการดำเนินการในลักษณะการสนับสนุนให้มีจิตสาธารณะ โดยการที่สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต นำเสนอความรู้ หรือกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่เด็กนักเรียน และการเป็นแบบอย่างจิตสาธารณะ โดยการที่บุคคลทำงานเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ และ

อินเทอร์เน็ต แสดงพฤติกรรมที่เป็นจิตสาธารณะ ทำให้นักเรียนสังเกตเห็น จดจำพฤติกรรม
ประเมินค่า ดัดแปลงและเลียนแบบพฤติกรรมมาเป็นจิตสาธารณะที่เหมาะสมกับตนเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีความสำคัญและประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องรู้ว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะและระดับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับปัจจัยที่จะก่อให้เกิดจิตสาธารณะกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ